

EFEKTYWNOŚĆ GOSPODARSTW WYSPECJALIZOWANYCH W PRODUKCJI ŻYWCA WIEPRZOWEGO W POLSCE

W rozprawie postawiono dwa główne cele do zrealizowania: poznawczy i metodyczny. Celem poznawczym było rozpoznanie zróżnicowania efektywności gospodarstw trzodowych o dużej skali produkcji oraz próba ustalenia czynników determinujących jej poziom. Zagadnienie to staje się szczególnie ważne wobec rosnącej konkurencji i postępującej globalizacji na rynku trzody chlewnej. Celem metodycznym było opracowanie syntetycznej miary efektywności ekonomicznej gospodarstw rolniczych. Badaniami objęto 80 gospodarstw trzodowych produkujących 1000 i więcej tuczników i/lub utrzymujących 50 i więcej loch. Gospodarstwa te położone były w ośmiu województwach o największej koncentracji chowu tego gatunku zwierząt w Polsce (opolskie, wielkopolskie, kujawsko-pomorskie, pomorskie, warmińsko-mazurskie, łódzkie, mazowieckie i lubelskie).

Rozprawa obejmuje siedem rozdziałów dotyczących zagadnień metodycznych, teoretycznych i empirycznych. Cel pracy i postawione w rozdziale pierwszym hipotezy oraz zadania badawcze wyznaczyły zakres merytoryczny rozprawy. W drugim rozdziale dokonano krytycznego przeglądu teorii efektywności. Przedstawiono definicje efektywności, jej kategorie, rodzaje i metody pomiaru. Dokonano systematyki tego pojęcia oraz opracowano hierarchię kategorii efektywności w naukach ekonomiczno-rolniczych. Zaprezentowano koncepcje efektywności w różnych nurtach ekonomii. Podsumowanie tych rozważań stanowi koncepcja syntetycznej miary efektywności gospodarstw rolniczych. W rozdziale trzecim opisano znaczenie produkcji żywca wieprzowego w Polsce i na świecie. W tym zakresie uwzględniono zmiany w poszczególnych okresach gospodarczych, konkurencyjność tego sektora oraz występowanie cykli koniunkturalnych na rynku trzody chlewnej.

W kolejnych rozdziałach zaprezentowano wyniki badań empirycznych. W rozdziale czwartym dokonano charakterystyki badanych gospodarstw w ujęciu regionalnym. W rozdziale piątym na podstawie przeglądu wyników dotychczasowych badań wprowadzono nowe czynniki do oceny efektywności gospodarstw trzodowych, takie jak: reżim technologiczny, dobrostan zwierząt oraz kapitał ludzki. Ponadto, zaproponowano oryginalne wskaźniki ich pomiaru. Określono wymogi reżimu technologicznego w produkcji żywca wieprzowego oraz dokonano systematyki zamkniętego i otwartego cyklu chowu wskazując na konieczność wprowadzenia do literatury pojęcia - cyklu mieszanego.

Dzięki zastosowaniu różnych metod statystycznych: analizy czynnikowej, regresji oraz analizy dyskryminacji określono determinanty efektywności i opracowano teoretyczny model czynników wpływających na efektywność gospodarstw trzodowych. W rozdziale szóstym, przy zastosowaniu metody DEA przedstawiono efektywność skali produkcji w

gospodarstwach o zamkniętym i otwartym cyklu chowu. Natomiast, w rozdziale siódmym przedstawiono poglądy producentów żywca wieprzowego na temat barier i szans wzrostu efektywności gospodarstw trzodowych.

Realizacja badań umożliwiła pozytywne przetestowanie zaproponowanej koncepcji pomiaru efektywności gospodarstw oraz pozwoliła na zidentyfikowanie zmiennych, które determinują osiągane wyniki produkcyjne i ekonomiczne. Na tej podstawie zarekomendowano konkretne działania zmierzające do poprawy efektywności gospodarstw trzodowych.

EFFECTIVENESS OF FARMS SPECIALISED IN SLAUGHTER PIGS' PRODUCTION IN POLAND

The thesis discusses two main objectives to be realised: cognitive and methodological one. The cognitive objective was identification of effectiveness diversity of pig farms of large-scale production and an attempt to define the factors determining its level. This issue is becoming more and more important in face of growing competition and globalization on the pig livestock market. The methodological objective was to establish a synthetic measure of economic effectiveness of agricultural farms. The research covered 80 pig farms producing 1000 and more porkers and/or maintaining 50 and more sows. These farms were located in eight voivodships of the most considerable concentration of these animals' breeding in Poland (opolskie, wielkopolskie, kujawsko-pomorskie, pomorskie, warmińsko-mazurskie, łódzkie, mazowieckie and lubelskie).

The thesis consists of seven chapters concerning methodological, theoretical, and empirical issues. The aim of the thesis and hypotheses mentioned in the first chapter, as well as, research tasks determined a substantive range of the thesis. The second chapter includes a critical review of the effectiveness theory. Definitions of effectiveness, as well as, its categories, types, and measurement methods were presented. The systematic of this concept was included together with a hierarchy of effectiveness categories in economic and agricultural sciences. The concept of effectiveness in different trends of economics. The conclusion of these deliberations is the concept of synthetic measure of pig farms' effectiveness. The third chapter describes the importance of pig livestock production in Poland and all over the world. In this scope, the changes in the particular economic periods, competitiveness of this sector, as well as, the presence of business cycles on the pig livestock market were taken into account.

In the subsequent chapters, the results of empirical research were mentioned. The fourth chapter presents the characteristics of researched farms in regional view. In the fifth chapter, on the basis of the review of the previous research results, new factors of pig farms effectiveness' evaluation were implemented; that is, technological regime, welfare of animals, and human capital. What is more, original indexes of their measurement were proposed. The requirements of the technological regime in pig slaughter pigs' production were determined, and systematic of open and closed breeding cycle was included indicating the necessity of implementing a new concept into the literature – a mix cycle.

Thanks to the use of different statistical methods as: factor analysis, regression analysis, and discriminatory analysis, a theoretical model of factors influencing effectiveness of pig farms was determined. In the sixth chapter, with the use of the DEA method, effectiveness of production scale in farms of open and closed breeding cycle was introduced; whereas, in the seventh chapter, the opinions of pig livestock producers on barriers and opportunities for pig farms' effectiveness growth were presented.

The execution of research made a positive testing of the proposed concept of farms' effectiveness' measure possible, as well as, it enabled to identify variables which determine achieved production and economic results. On this basis, the specific actions aiming at improvement of pig farm effectiveness were recommended.

Recenzenci:

Prof. dr hab. Czesław Domański - Uniwersytet Łódzki

Prof. dr hab. Wojciech Józwiak - Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej
– Państwowy Instytut Badawczy

Prof. dr hab. Henryka Runowski - Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

Prof. dr hab. Stanisław Urban - Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Adres autora:

Dr hab. inż. Elżbieta Szymańska
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego
Katedra Ekonomiki i Organizacji
Przedsiębiorstw
ul. Nowoursynowska 166, 02-787 Warszawa

Author's address:

Dr hab. inż. Elżbieta Szymańska
Warsaw University of Life Sciences - SGGW
Department of Economics and Organization
of Enterprises
02-787 Warsaw, 166 Nowoursynowska St.
Poland